

Predstavljanje knjige *Od zaborava spašeno* Josipa Ilića

Riznica za proučavanje običaja i prošlosti Berega

Rukopis objavljen u knjizi napisan je 1960. godine, a 1962. otkupila ga je Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (danas Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti). Dragocjen je to zapis o nekadašnjem životu u Bregu pisan na bereškoj ikavici, odnosno slavonskim dijalektom zapadnobačkog Podunavlja

U nakladi Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice, HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega i Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti iz Osijeka tiskana je knjiga *Od zaborava spašeno Josipa Ilića*. U knjizi je objavljen rukopis Josipa Ilića, koji se čuva u Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu: *Narodna nošnja i običaji kod Šokaca u Bačkom Bregu – Bregu* i članci i pjesme iz *Subotičke Danice* i *Nevena*. Na kraju je rječnik manje poznatih riječi i izraza.

Na predstavljanju u Bregu 18. srpnja o knjizi su govorili predsjednici KD-a *Ivan Antunović* i *Silvije Strahimir Kranjčević* prečasnici **Josip Štefković** i **Milorad Stojnić** i dekanica Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti i urednica knjige prof. dr. sc. **Emina Berbić Kolar**.

Kako je kazao Stojnić, ova knjiga nije samo zapis iz prošlosti već most između generacija.

»Rad Josipa Ilića nije samo stvar znanja već dar iz srca. Danas smo ovdje kao sudionici i svjedoci jer svatko od nas nosi dio te bereške priče«, kazao je Stojnić.

Tragom zaboravljenog rukopisa

Za rukopis Josipa Ilića preč. Štefković doznao je prije 10 godina i prije tri godine detaljnije je počeo istraživati ovog pučkog pisca i neobjavljene i objavljene tekstove pripremati za tisak.

»Najveću radost za nas predstavljao je pronalazak 52 stranice neobjavljenog rukopisa *Narodne nošnje i običaji u Bačkom Bregu*. To je riznica za proučavanje običaja i prošlosti Berega. Rukopis nam je ustupila Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i dozvolila je njegovo objavljivanje«, kazao je preč. Štefković.

Pučki pisac i kulturni djelatnik Josip Ilić rođen je 1885., a preminuo je 1963. godine. Članom društva Sv. Jeronima i Matice hrvatske postao je 1898., bio je inicijator osnivanja podružnice Bačkog poljoprivrednog udruženja 1907., čiji je i predsjednik bio dugo godina, kao i inicijator osnivanja vatrogasne čete, 1912. godine. Prva pjesma objavljena mu je 1908. u *Subotičkoj Danici*. Rukopis o nošnji i običajima napisan je 1960. godine.

»Ova knjiga je važna jer se povijest ne sastoji samo od velikih događaja i znamenitih osoba već i od svakodnevnog života običnih ljudi. Knjige o selima imaju posebnu vrijednost jer čuvaju uspomenu na pretke, njihove običaje, vjeru, radosti i kušnje, te pomažu da se ne izgubi identitet zajednice«, kazao je preč. Štefković.

Slavonski dijalekt zapadnobačkog Podunavlja

Kako je kazala urednica knjige dr. sc. Berbić Kolar, neobjavljeni rukopis Josipa Ilića ostao je godinama po strani iako predstavlja iznimno vrijedan rukopisni tekst pisan bereškom ikavicom, odnosno slavonskim dijalektom zapadnobačkog Podunavlja, koji se govori u Baču, Plavni, Vaskoj, Bođanima, Sonti Monoštoru, Beregu i Santovu.

»Ovim se rukopisom čuva izvorna šokačka zapadnobačka ikavica. Autor je rođen 1885. godine, te je njegov jezični, a mogli bismo reći i književni izraz vrlo arhaičan i autentičan. Njegova je usmjerenost više kulturološka negoli književna, on je amater i entuzijast koji je bilježio brojne situacije i događaje iz svoje okoline«, kazala je dr. sc. Berbić Kolar.

Tekstovi koji su objavljeni u *Subotičkoj Danici* i *Nevenu*, u ovoj knjizi objavljeni su onako kako su bili tada objavljeni.

»Usporedbom tekstova, prvog dijela koji je objavljen u izvornom (neredaktiranom) obliku bez utjecaja urednika i lektora, i drugog dijela, s pravom pretpostavljamo da su urednici navedenih tiskanih medija nedvojbeno utjecali na tekstualni oblik te da su berešku ikavicu zamjenjivali oblicima koji više odgovaraju bunjevačkim govorima, a mogli bismo reći da su se donekle urednički zahvati odnosili i na standardizaciju navedenih tekstova prema tadašnjem službenom srpskohrvatskom jeziku. Mi smo ih tako objavili, jer nemamo izvorne tekstove«, kazala je dr. sc. Berbić Kolar.

I u tim tekstovima Ilić piše o Šokcima u Beregu, svakodnevnom životu, nošnji, karakterima Šokaca...

Jezik kojim je pisao Josip Ilić tema je znanstvenog rada dr. sc. Berbić Kolar koji će biti izložen na Konferenciji Komaps u Dubrovniku, koju organizira Filozofski fakultet iz Zagreba. Tema rada i sažetak su prihvaćeni, što, kako kaže Berbić Kolar, znači da u lingvističkom svijetu Ilićeva knjiga znači puno.

Z. V.

Propadanje šokačke narodne nošnje

... Još bi valjda koja od desetak divojaka ostala u svojoj lipoj šokačkoj narodnoj nošnji, ali i ta bi bila prisiljena da se obuče u građansko odilo, jer joj je virna druga već odbacila šokačku narodnu nošnju i obukla se u takozvano majstorsko odilo, a da ne ostane sama bez svoje druge, mora se i ona odreć, iako teška srca, jer joj majka ima po dva i tri sanduka puna lipe šokačke narodne nošnje. Ima toga narodnoga blaga u pojedinim šokačkim kućama bar za 50 – 60 godina. Mnoga naša Šokica, majka divojačka, suznim očima gleđe u svojim sanducima izrađena krilca, oplečke i košulje, koje krase višestruki vezovi, izrađeni koncima razne boje. A šta da kažemo o vunanim tkaninama, ponjavama, čilimovima koji su ubirani u raznim i mnogobrojnim oblicima, a čijoj se izradi mora čovik divit. Sve je to osuđeno na propast, i neće trajat dugo vrmena, kada će to narodno blago sasma nestati...